

ШЕВЧЕНКІВСЬКИЙ УНІВЕРСАЛІЗМ

роль образотворчого мистецтва
у житті й творчості поета

Рекомендаційний бібліографічний список літератури

Волинський національний університет ім. Лесі Українки

Бібліотека

**Шевченківський універсалізм: роль образотворчого
мистецтва у житті й творчості поета**

Рекомендаційний бібліографічний список літератури

Луцьк – 2026

УДК 821.161.2'05.09(092)(01)

Ш 37

Шевченківський універсалізм: роль образотворчого мистецтва у житті й творчості поета [Електронний ресурс] : рекомендац. бібліогр. список літ. / Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, Бібліотека ; уклад. Л. Дейнека ; техн. ред. О. Єдинак. – Електрон. текст. дані. – Луцьк. – 44 назви ; іл.

Рекомендовано бібліографічні матеріали, які розкривають аспекти малярської творчості Великого Кобзаря, характеризують широкий діапазон творчого вираження: портрети, жанрові композиції, краєвиди, малюнки на біблійні, історичні, літературні сюжети, книжкові ілюстрації та чимало іншого.

Тарас Григорович Шевченко – видатний український поет, прозаїк, мислитель, майстер (станкового живопису, графіки і скульптури, книжкової графіки).

Багатогранна творча спадщина поета і художника Тараса Шевченка – неоціненний скарб національної і світової культури.

Універсализм – найвища міра обдарованості, яка відрізняє генія від таланту. Природа щедро наділила кріпацького сина не лише поетичним генієм, а й талантом художника. Він проявив себе як художник-живописець, офортист, майстер рисунка, акварелі, сепії та гравюри, пробував себе в скульптурі та різьбі.

Живопис посідає неабияке місце в житті Тараса Шевченка. Художник ставився до образотворчого мистецтва з глибокою щирістю, воно приносило йому розраду в гіркі хвилини його життя. Для Шевченка малювання стало потребою, вираженням його творчого духу. Його картини тісно переплітаються з його поетичною творчістю.

Для Шевченка-художника характерний широкий діапазон творчого вираження: портрети, жанрові композиції, краєвиди, малюнки на біблійні, історичні, літературні сюжети, книжкові ілюстрації та чимало іншого, що залишилось у вигляді чисельних начерків, ескізів і замальовок. Значну частину творчого доробку майстра складають офорти.

Творча спадщина Шевченка – яскрава сторінка історії української мистецької культури. Як художник, він займає чільне місце в українському образотворчому мистецтві.

Тарас Григорович Шевченка – є одним з перших українських мистецтвознавців, погляди якого зберігають свою силу і в наш час.

Рекомендовані джерела:

1. Андреева О. Відображення долі простого народу в художніх полотнах Т. Г. Шевченка [Електронний ресурс] / О. Андреева, Н. М. Виноградова // Освіта та соціалізація особистості : матеріали XII Інтернет-конф. здобувачів вищої освіти і молодих учених (Одеса, 18–19 квіт. 2024 р.). – Одеса, 2024. – С. 9–18. – Режим доступу: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/19460> (дата звернення: 02.03.2025). – Назва з екрана.
 2. Антонович Д. В. Шевченко - маляр / Д. В. Антонович. – Київ : Україна, 2004. – 272 с.
- 85.14(4УКР)
А 72
3. Антонович Є. А. Образотворча спадщина Т. Г. Шевченка як предмет вивчення в українському мистецтвознавстві [Електронний ресурс] / Є. А. Антонович // Педагогіка вищої та середньої школи : зб. наук. пр. – Кривий Ріг, 2007. – Вип. 18(1). – С. 16–23. – Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/PVSSh_2007_18\(1\)__4](http://nbuv.gov.ua/UJRN/PVSSh_2007_18(1)__4) (дата звернення: 02.03.2026). – Назва з екрана.
 4. Борисенко, В. Малярська спадщина Тараса Шевченка в контексті візуальної антропології / В. Борисенко // Народна творчість та етнологія. – 2013. – № 3. – С. 48–51. – Бібліогр.: 9 назв.
 5. Ганенко О. Чарівний світ жінки на полотнах Шевченка-художника / О. Ганенко // Відкритий урок: розробки, технології, досвід. – 2010. – № 2. – С. 35-37.
 6. Гаско М. Е. Про що розповідають малюнки Тараса Шевченка : шевченкознавчі етюди / М. Е. Гаско ; заг. ред. і передм. Є. П. Кирилюка. – Київ : Рад. письменник, 1970. – 228 с. : іл.

83.3(4УКР)5

Г 22

7. Генералюк Л. Алгоритми і варіанти концепту «картина» : вплив образотворчого мистецтва на літературний стиль Шевченка / Л. Генералюк // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах. – 2011. – № 1/2. – С. 112–123.
8. Генералюк Л. «Блудний син». Символіка графічної серії Шевченка в контексті взаємодії літератури і образотворчого мистецтва / Л. Генералюк // Студії мистецтвознавчі. – 2008. – № 1. – С. 56–72. – Бібліогр.: 46 назв.
9. Генералюк Л. Вплив професії Шевченка на конструювання словесно-іконічних образів: гіпотипозис-інтер'єр / Л. Генералюк // Дивослово. – 2009. – № 3. – С. 56–60.
10. Генералюк Л. Художник і літератор Тарас Шевченко в контексті європейських мистецьких напрямів / Л. Генералюк // Всесвітня література в середніх навчальних закладах України. – 2009. – № 3. – С. 56–58. – Бібліогр.: 10 назв.
11. Гомирева О. Пейзажі Тараса Шевченка 1848–1851 рр.: зміни в художній мові / О. Гомирева // Українська академія мистецтва : дослідн. та наук.-метод. пр. – Київ, 2017. – Вип. 26. – С. 237–245. – Режим доступу: <http://195.20.96.242:5068/kvnaoma-xmlui/handle/123456789/142> (дата звернення: 02.03.2026). – Назва з екрана.
12. Гомирева О. Стилiстичні особливості портретів Тараса Шевченка італійським олівцем 1857–1859 років [Електронний ресурс] / О. Гомирева // Молодий вчений. – 2018. – № 6. – С. 67–74. – Режим доступу: <https://molodyivchenyi.ua/index.php/journal/article/view/4337/4262> (дата звернення: 02.03.2026). – Назва з екрана.
13. Гомирева О. Художні особливості портретів сепією Тараса Шевченка періоду заслання / О. Гомирева // Студії мистецтвознавчі. – 2018. – № 2. – С. 25–39. – Бібліогр.: 13 назв.
14. Касіян В. І. Мистецтво Тараса Шевченка / В. І. Касіян. – Київ : Знання, 1964. – 80 с. : іл.

15. Кічура Л. Шевченко-художник в оцінці М. Голубця / Л. Кічура // Вісник Львівського університету. Серія: Журналістика / [М-во освіти і науки України, Львів. нац. ун-т ім. І. Франка ; редкол.: М. П. Присяжний (голова) та ін.]. – Львів, 2007. – Вип. 31. – С. 174–183. – Бібліогр.: 17 назв.

76я54

Л 89

16. Курущак Л. Образотворча Шевченкіана в збірці Чернівецького художнього музею / Л. Курущак // Історія і сьогодення музею: головні аспекти діяльності, завдання, проблеми, рішення : матеріали всеукр. наук.-практ. конф. (Чернівці, 15–16 трав. 2013 р.) / Упр. культури Чернів. облдержадмін., Чернів. обл. краєзнав. музей ; [редкол.: О. Затуловська та ін.]. – Чернівці, 2013. – С. 292–294.

79.14(4УКР)я431

I-90

17. Лопата П. Монастирі, собори і церкви у мистецтві Т. Шевченка / П. Лопата // Дукля. – 2013. – № 2. – С. 89–96. – Бібліогр.: 1 назва.

18. Мистецька спадщина Т. Г. Шевченка. Вип. 1 : [зб. ст.] / [відп. ред. Я. П. Затенацький]. – Київ : Вид-во АН УРСР, 1959. – 176 с.

85.14

М 65

19. Музика О. Художня спадщина Тараса Шевченка: ліричність і сила драматизму жіночих образів [Електронний ресурс] / О. Музика // Творча спадщина Тараса Шевченка як чинник національно-патріотичного виховання майбутніх учителів мистецьких дисциплін : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Умань, 28 берез. 2014 р.) / голов. ред. О. В. Дудник. – Умань, 2014. – С. 66–69. – Режим доступу: https://nauka.udpu.edu.ua/wp-content/uploads/Zvit%202014/Seminaru_ta_konferentsii/8.2.pdf (дата звернення: 02.03.2026). – Назва з екрана.

20. Набок Л. Тарас Шевченко та архітектурний портрет м. Переяслава у ХІХ столітті / Л. Набок // Краєзнавство. – 2011. – № 4. – С. 52–58. – Бібліогр.: 25 назв.

21. Новицький О. Тарас Шевченко як маляр / О. Новицький. – Львів : НТШ, 1914. – 90 с. : іл.

85.143(4УКР)-8

Н 73

22. Осипенко Н. Н. Мистецька спадщина Т. Г. Шевченка у просторі сучасної культури [Електронний ресурс] / Н. Н. Осипенко // Світова велич генія Т. Г. Шевченка : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., присвяч. 205-річчю від дня народж. Великого Кобзаря, 14 берез. 2019 р. / Харків. нац. аграр. ун-т ім. В. В. Докучаєва. – Харків, 2019. – С. 72–76. – Режим доступу: <https://repo.btu.kharkov.ua/handle/123456789/63387> (дата звернення: 02.03.2026). – Назва з екрана.

23. Паламарчук Г. П. Нескорений Прометей : Творчість Шевченка-художника, 1850–1857 років / Г. П. Паламарчук. – Київ : Мистецтво, 1968. – 112 с., [22] л. іл.

85.143(4УКР)-8

П 14

24. Панченко В. Магеллан Шевченко / В. Панченко // Український тиждень. – 2011. – № 5. – С. 40– 43. – Шевченко – родоначальник казахського живопису.

25. Пономаренко О. Класицизм і романтизм у живописі історичного жанру Шевченка-художника / О. Пономаренко // Українська мова й література в сучасній школі. – 2013. – № 6. – С. 14–17. – Бібліогр.: 13 назв.

26. Прокопенко, К. Тарас Шевченко-художник: переяславський цикл / К. Прокопенко // Український вимір : міжнар. зб. інформ., освіт., наук., метод. ст. і матеріалів з України та діаспори / [редкол.: М. Солдатенко та ін.]. – Київ ; Чернігів, 2013. – Чис. 12. – С. 134–137. - Бібліогр.: 10 назв.

95

У 45

27. Рожко В. Є. Ікони Тараса Шевченка на Волині / В. Є. Рожко // Православ'я в Україні : зб. матеріалів II Всеукр. наук. конф., 20 лист. 2012 р. / Укр. Православ. Церква, Київ. патріархат, Київ. православ. богослов. акад. ; [під ред. архієп. Переяслав-Хмельницького і Бориспільського Епіфанія (Думенка) та прот. В. Клоса]. – Київ, 2012. – С. 425–430. – Бібліогр.: 12 назв.

86.372(4УКР)

П 68

28. Русакова Л. Професійний дар Тараса Шевченка як художника та його вплив на сучасні підходи до формування техніки малювання / Л. Русакова // Психологія і суспільство. – 2014. – № 1. – С. 33–38.

29. Сиволобова Я. Тарас Григорович Шевченко – художник не тільки слова, а й пензля [Електронний ресурс] / Я. Сиволобова // Тарас Шевченко – світоч української духовності : всеукр. наук. конф. молодих учених, аспірантів і студентів, 17 берез. 2014 р., м. Київ. – Київ, 2014. – С. 43–45. – Режим доступу: <https://dspace.nuft.edu.ua/handle/123456789/18823> (дата звернення: 02.03.2026). – Назва з екрану.

30. Сирота З. «Живописна Україна» Шевченка [Електронний ресурс] / З. Сирота, В. Сирота // Творча спадщина Тараса Шевченка як чинник національно-патріотичного виховання майбутніх учителів мистецьких дисциплін : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Умань, 28 берез. 2014 р.) / голов. ред. О. В. Дудник. – Умань, 2014. – С. 66–69. – Режим доступу: https://nauka.udpu.edu.ua/wp-content/uploads/Zvit%202014/Seminaru_ta_konferentsii/8.2.pdf (дата звернення 02.03.2026). – Назва з екрана.

31. Степовик Д. Сакральні сюжети у мистецькій творчості Тараса Шевченка / Д. Степовик // Образотворче мистецтво. – 2014. – № 1. – С. 14–18.

32. Степовик Д. В. Унікальний внесок Тараса Шевченка в образотворче мистецтво [Електронний ресурс] / Д. В. Степовик // Київська православна богословська академія : сайт. – Режим доступу: <https://kpba.edu.ua/novyny/publikatsii/unikalnyi-vnesok-tarasa-shevchenka-v-obrazotvorche-mystetstvo/> (дата повідомлення: 07.09.2012. – дата звернення: 02.03.2026). – Назва з екрана.

33. Тарахан-Берега З. П. Шевченко-поет і художник (До проблеми єдності образного мислення) : [монографія] / З. П. Тарахан-Берега ; відп. ред. Є. П. Кирилюк. – Київ : Наук. думка, 1985. – 186 с. : іл.

83.3(4УКР)5-8

Т 19

34. Ткач А. «Український Рембрандт» : матеріали до вивчення художньої спадщини Тараса Шевченка / А. Ткач // Дивослово. – 2011. – № 3. – С. 17–24. – 10 назв.

35. Тур-Коновалов К. Художник : [роман] / К. Тур-Коновалов, Д. Замрій. – Харків : Клуб Сімейн. Дозвілля, 2013. – 368 с.

84(4УКР)6

Т 86

36. Черняков Б. Тарас Шевченко – початкуючий художник-ілюстратор / Б. Черняков // Журналістика. – 2002. – № 1. – С. 150–158. – Бібліогр.: с. 157–158.

37. Шевченко Т. Г. Повне зібрання творів. В 10 т. Т. 9. Живопис, графіка. 1851–1857 / Т. Г. Шевченко ; редкол.: О. І. Білецький [та ін.] ; [ред. тома Я. П. Затенацький]. – Київ : Вид-во АН УРСР, 1964. – 112 с.

84(4УКР)5

Ш 37

38. Шевченко Т. Г. Повне зібрання творів. В 10 т. Т. 10. Живопис, графіка. 1857–1861 / Т. Г. Шевченко ; редкол.: О. І. Білецький [та ін.] ; [ред. тома Г. П. Паламарчук]. – Київ : Вид-во АН УРСР, 1964. – 176 с. – (Видання ювілейне, 1814–1939).

84(4УКР)5

Ш 37

39. Шевченко, Т. Г. Альбом 1845 року = Sketch-Book of 1845 / Т. Г. Шевченко. – [Факс. вид.]. – Київ : Наук. думка, 2000. – [40] с. іл.

85.143(4УКР)

Ш 37

40. Шевченко, Т. Г. Живопис : [альбом] / Т. Г. Шевченко ; авт. тексту та упоряд. М. І. Мацапура. – Київ : Мистецтво, 1964. – [18] с. : іл.

85.143(4УКР)-8

Ш 37

41. Шевченко–художник : комплект листівок. – Київ : Мистецтво, 1963. – 24 листівок в обкл.

83.3(4УКР)5)

Ш 37

42. Шокодзько Г. Шевченкові автопортрети / Г. Шокодзько // Українська література в загальноосвітній школі. – 2011. – № 2. – С. 37–40.

43. Яцюк В. М. Живопис – моя професія : Шевченкознавчі етюди / В. М. Яцюк. – Київ : Рад. письменник, 1989. – 302 с.

85.143(4УКР)5-8

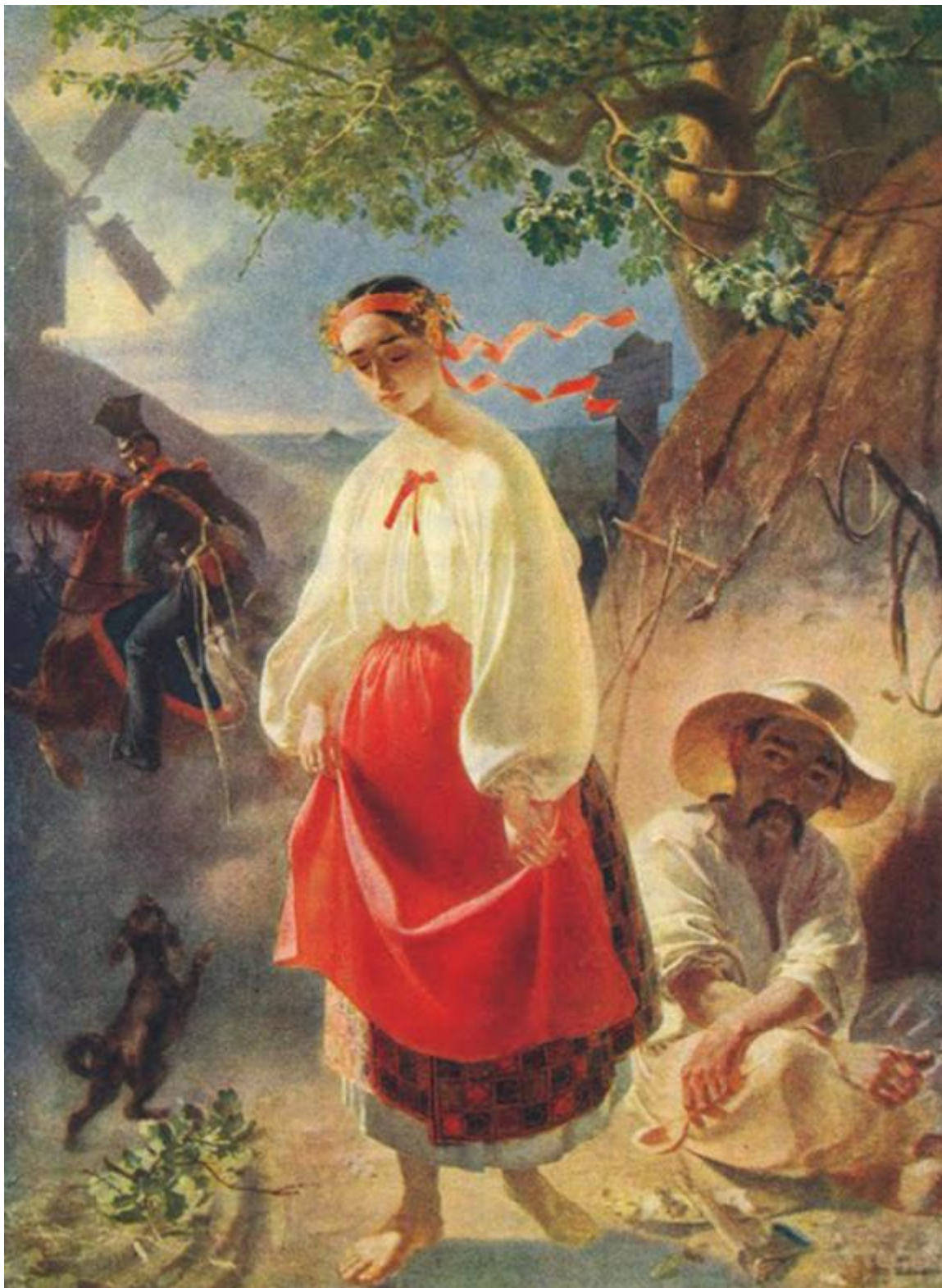
Я 94

44. Яцюк В. М. Віч-на-віч із Шевченком : Іконографія 1838–1861 років / В. М. Яцюк. – Київ : Балтія Друк, 2004. – 112 с. : іл.

83.3(4УКР)5-8

Я 94

Картини і малюнки, автором яких є Тарас Шевченко

Катерина (1842 р.)

Селянське подвір'я (1845 р.)

Селянська родина (1843 р.)

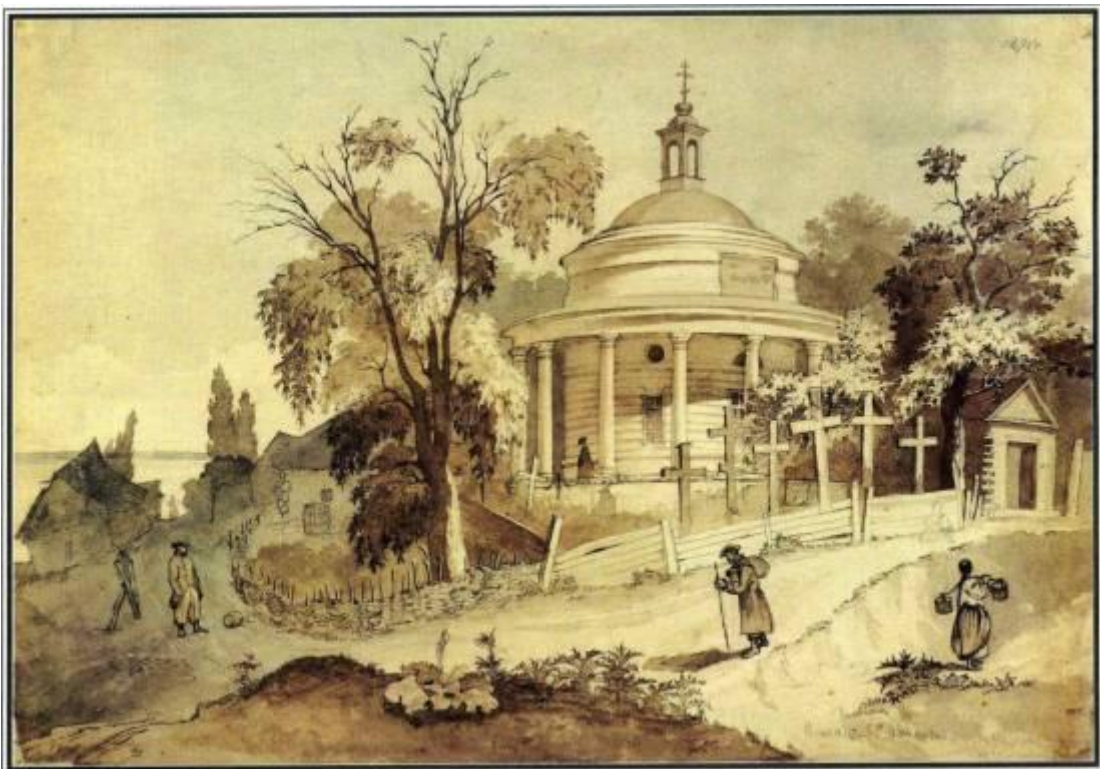
В Лихвині (1859 р.)

Сон бабусі і внучки (1840–1843 рр.)

Дуб, офорт/акватинта (1860 р.)

Аскольдова могила (1846 р.)

Костел св. Олександра у Києві (1846 р.)

Місячна ніч на Косаралі (1848-1849 рр.)